

‘DE OUDE KOEIEN WEER UIT DE SLOOT GEHAALD’

deze tijd niet opgewassen (doet zich ook elders veelal voor) – zij hadden zich teruggetrokken. In Gemert (eveneens niet ver van Helmond) had de OD een burgemeester aangesteld, deze had inmiddels plaats gemaakt voor de ‘oude’ burgemeester. ‘Hier zij vermeld’, schreef Homan nog,

‘dat in vele plaatsen de bevolking uitermate teleurgesteld is, dat ‘de oude koeien weer uit de sloot gehaald worden’ (veel gebruikte term), terwijl men had gehoopt op optreden van M[ilitair] G[ezag] om fris bloed te krijgen. Zeer dikwijls zou Hoofd Sectie I gaarne ingrijpen en enkele oude functionarissen doen vervangen door flinkere krachten; volstaan wordt echter alsdan met er op te wijzen dat wij teruggekeerd zijn in democratische verhoudingen en dat zulks tot de uitsluitende competentie van de regering behoort.’¹

Ook in Zuid-Limburg bleek de door de regering vastgestelde bestuursregeling in zoverre niet te voldoen dat de regel: wordt een burgemeester gestaakt, dan wordt de oudste wethouder zijn vervanger, vaak niet kon worden toegepast. De kabinetschef van de commissaris der koningin zei in december tegen een van Homans officieren,

‘dat in de kleine Limburgse plattelandsgemeenten de wethouders slechts eenvoudige lieden waren en de meesten van hen een leeftijd hadden, die hen in deze drukke overgangstijd minder geschikt maakt om op te treden als waarnemend burgemeester. Sommigen van hen hebben, toen ze aangezocht werden, direct gevraagd iemand anders te benoemen . . . Anderen kwamen helemaal niet in aanmerking omdat zij tijdens de bezetting gecompromitteerd zijn, terwijl weer anderen een zodanige ontwikkeling hebben dat zij helemaal ongeschikt geacht moeten worden.’²

Het was voor de militaire commissarissen natuurlijk verre van gemakkelijk om in gevallen waar onzekerheid heerste, te bepalen wie de nieuwe burgemeester zou zijn. Voor diepgaand overleg ontbrak de tijd. Een militaire commissaris kon slechts weinigen raadplegen en moest dan op hun kompas varen. Hij moest doortastend zijn en mocht niet te snel onder de indruk komen van de verontwaardigde protesten van diegenen die, zoals de tijdens de bezetting benoemde burgemeesters, in beginsel terzijde geschoven moesten worden. Eén militaire commissaris, de commissaris voor Gelderland, majoor mr. H. van Everdingen, bracht die

¹ H. P. Linthorst Homan: Rapport ‘Bezoek Brabant en Gelderland, 15–17 okt. 1944’ (17 okt. 1944) (a.v.). ² P. Wijbenga: ‘Verslag van de besprekingen gevoerd op 27 nov. 1944 te Maastricht’ (a.v., doos 13, no. 1180).